

Stavnycha I.M. Legal personality of participants as objectively true condition civil contract

In this article the problem of defining `s activity participants legal personality in civil contract in the context of the condition sofvalidity of contracts. Special attention is devoted to the objective condition sofvalidity of the contract.

Key words: contract, legal personality, legal capacity, capacity, the invalidity of the contract.

Федюк Л.В.

ЗМІСТ ПРАВА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ НА ДІЛОВУ РЕПУТАЦІЮ

УДК 347.121.2

Право юридичної особи на ділову репутацію закріплене у вітчизняному цивільному законодавстві (ст.94 Цивільного кодексу України), проте зміст його в ньому не розкривається. Регулюючи те чи інше особисте немайнове право, законодавець не може повністю розкрити його зміст у нормативному акті, тому це завдання покладається на наукові праці. У цій статті спробуємо з'ясувати, які правомочності складають зміст права юридичної особи на ділову репутацію.

Кожен суб'єкт права наділяється певною сукупністю особистих (суб'єктивних) прав, що визначають його правове становище, і в їх число входить суб'єктивне право на ділову репутацію. До моменту порушення ділової репутації цивільне право охороняє ці особисті немайнові відносини шляхом покладання загального обов'язку утримуватися від їх порушення [1, с.19]. Ця позиція не дає підстави говорити про існування суб'єктивних прав на ділову репутацію. Зміст суб'єктивного права слід розкривати насамперед через позитивні дії самого володільця суб'єктивного права [2, с.9]. Абсолютне право на ділову репутацію представляє собою можливість суб'єкта формувати, володіти, використовувати і розпоряджатися належно йому діловою репутацією на свій розсуд та для свого інтересу шляхом вчинення системи юридичних і фактичних дій, а також вимагати від усіх третіх осіб утримуватися від порушень його права на ділову репутацію [3, с.128].

Дане визначення розкриває фактично правомочності досліджуваного права, про які ми поговоримо.

В літературі також вказується, що право на ділову репутацію полягає в можливості отримати адекватну оцінку поведінки особи, а також правомочності на істинність інформації про факти поведінки особи, узгодженої з вимогами моралі [4, с.15-16]. Схожа точка зору, згідно з якою ділова репутація є об'єктом права на достовірну суспільну оцінку не протиправної діяльності, яка полягає в тому, що громадянин, який реалізує не протиправні інтереси, має право на те, щоб інформація, поширювана про нього, відповідала дійсності і не порушувала його право на ділову репутацію [5, с.17]. Законодавець відображає іншу позицію до ділової репутації, що проявляється в особливому правовому регулюванні, не обмежуючись лише її захистом.

Інші вчені об'єднують правомочності на визначення ділової репутації і по її використанню та відчуженню, а також правомочність вимоги відповідної поведінки від зобов'язаних осіб і правомочність на захист [6, с.10]. Але, на наш погляд, не варто включати відчуження до складу правомочностей, оскільки особисті немайнові права мають таку ознаку як невідчужуваність.

Зміст особистого немайнового права не включає, за загальним правилом, здійснення позитивних цивільно-правових дій, хоча уповноважених суб'єкт на свій розсуд використовує належні йому особисті нематеріальні блага, об'єктивне право не визначає, як повинен вести себе носій відповідних прав, а передбачає лише їх захист, коли вони вже порушені. Здійснення особистих немайнових прав має свою особливість в тому, що законом визначаються не межі реалізації нематеріальних благ уповноваженою особою, а встановлюються межі вторгнення сторонніх осіб в особисте середовище і, якщо ці межі порушуються, допускається застосування примусових заходів до їх відновлення [7, с.180]. Це викликає деякий сумнів, оскільки тут говориться про обмеження здійснення цього права захистом, ми не згодні й з четвертою рисою, оскільки знову є обмеження правової регламентації лише при посяганні на ділову репутацію.

Дослідниця права на ділову репутацію І.Ф.Коваль вказує, що право на ділову репутацію включає право суб'єкта на власні дії, право на чужі дії та право на захист ділової репутації. Авторка приєднується до критичних заперечень щодо закріплення у ст. ст. 94, 299 Цивільного кодексу України права на недоторканність ділової репутації, а не права на ділову репутацію, що є більш широким поняттям і охоплює також можливість суб'єкта здійснювати різного роду не заборонені законом дії з формування, використання ділової репутації, які стають об'єктом оцінки. Такі дії направлені на задоволення інтересу суб'єкта в досягненні конкурентних переваг, заснованих на результатах його діяльності, і отриманні, зрештою, більшого прибутку [8, с.8], але це стосовно комерційних юридичних осіб. В принципі, ми згодні з такими висловлюваннями, проте правомочності ми будемо брати аналогічні з тими, які розглядати при дослідженні попередніх особистих немайнових прав юридичних осіб.

При дослідженні змісту права на ділову репутацію, О.В.Сингубов також стверджує, що зміст даного особистого немайнового права полягає не лише в праві кожного громадянина на недоторканність його ділової репутації (можливості жадати від всіх інших фізичних та юридичних осіб утримання від порушення цього права) та можливості судового захисту в разі порушення (негативний елемент), як це визначено у ст. 299 ЦК України, а й у можливостях своїми активними діями через відповідні правомочності по володінню, формуванню та користуванню здійснювати це право (позитивний елемент) [9, с.11]. Про позитивний характер пише і М.Н.Малєїна, яка відзначає, що їх структура схожа із структурою права власності. Зокрема, їх власники можуть володіти і користуватися цими правами, проте розпорядження ними у формі відчуження неможливо [10, с.18].

Детальніше зміст права на ділову репутацію розглядає О.М.Дьяченко, яка пише, що його складають правомочності на формування, володіння, використання і розпорядження діловою репутацією, а також правомочність вимоги, адресований необмеженому колу осіб утримуватися від дій, що порушують його

право на даний нематеріальний об'єкт [3, с.129]. На наш погляд, не всі правомочності повинні мати місце в складі змісту права на ділову репутацію, тому розглянемо кожне з них в детальності.

Правомочність формування ділової репутації є можливість особи утворювати таку шляхом поширення певних відомостей, здатних вплинути на створення свого позитивного вигляду в діловому обороті і, в кінцевому рахунку, служити збільшенню прибутковості власної справи. При цьому підкреслюється, що це процес, а не момент в часі, і займає він достатньо довгий період часу, тому з моменту державної реєстрації юридичної особи виникає, за словами авторки, не ділова репутація, а суб'єктивне право на неї [3, с.108]. Ми вважаємо, що правомочність формування не слід виділяти окремо, оскільки вона фактично може розчинитися в правомочностях по використанню та зміні ділової репутації. Накопичуючи і збільшуючи обсяг позитивних відгуків про юридичну особу, отримуючи схильність позитивних думок про неї, можна говорити про використання права на ділову репутацію. Якщо, наприклад, складалися негативні думки про діяльність юридичної особи, можна використовувати правомочність по зміні, таким чином сформувавши позитивні відгуки про неї, тобто, можна змінити ділову репутацію юридичної особи.

Правомочність володіння діловою репутацією означає можливість мати її шляхом обліку на балансі. Володіння позитивною діловою репутацією є для комерційної юридичної особи необхідною умовою її існування, входить до її інтересів [3, с.129, 109]. Позитивна ділова репутація є необхідною не лише для комерційних юридичних осіб, а для всіх, і володіння не означає мати її шляхом обліку на балансі, її взагалі, на наш погляд, так матеріалізувати не можливо.

Правомочність використання ділової репутації означає можливість вилучення з неї корисних властивостей в цілях зміцнення свого положення в діловому обороті, на ринку товарів, робіт і послуг. Стверджується, що комерційна юридична особа використовує приналежну їй ділову репутацію в цілях отримання прибутку, шляхом вилучення її корисних властивостей [3, с.120]. Звичайно,

для комерційних юридичних осіб головною ціллю є отримання прибутку, але для інших і цілі інші, тож використання ділової репутації буде полягати в можливостях отримання інших благ, для яких ці юридичні особи створені й проводять свою діяльність. Використання позитивної ділової репутації сприяє тому, що з юридичною особою більше співпрацюють, укладають правочини, вони мають більше клієнтів, прихильників, партнерів, споживачів тощо. Таке використання допомагає закріплювати своє становище в сфері діяльності, схожій з цією юридичною особою.

Правомочність розпорядження означає можливість визначення фактичної та юридичної долі своєї ділової репутації, яка реалізується шляхом її зміни, зокрема, зміцнення. Зазначається, що правоволоділець може визначати фактичну долю своєї ділової репутації шляхом вчинення як фактичних, так і юридичних дій. Фактичні дії суб'єкт систематично здійснює в процесі свого функціонування, реалізуючи заходи, спрямовані на поліпшення управлінських, фінансових і соціальних показників. Так, юридична особа вчиняє фактичні дії, спрямовані на поліпшення своєї ділової репутації, здійснюючи заходи щодо підвищення якості випущених товарів, вироблених робіт, послуг, що надаються. Покращує воно свою ділову репутацію також шляхом здійснення інвестицій у розвиток юридичної особи, підвищуючи рівень умов праці своїх працівників і т. д. Зміна ділової репутації шляхом юридичних дій можлива в тих випадках, коли суб'єкт здійснює правочини, спрямовані на покращення своєї репутації з різними суб'єктами, які професійно займаються формуванням іміджу юридичної особи, головне місце в якому посідає ділова репутація. В сучасних умовах можна вести мову про управління діловою (комерційною) репутацією, яке слід відносити до дій, спрямованих на визначення долі ділової репутації. Одним із способів формування та управління репутацією компанії є успішна установка контактів з численними інститутами споживачів, партнерів, державних органів влади та суспільством в цілому [3, с.129, 122].

Таким чином, до змісту права юридичної особи на ділову репутацію включаються правомочності по володінню, користу-

ванню і розпорядженню своєю діловою репутацією, що сумісно з конструкціями інших суб'єктивних прав.

1. Анисимов А.Л. *Гражданско-правовая защита чести, достоинства и деловой репутации по законодательству Российской Федерации*. /А.Л. Анисимов // – М.: Владос-прес, 2001. – 224с.
2. Братусь С.Н. *Субъекты гражданского права*. /С.Н. Братусь// – М.: Государственное изд-во юридической литературы, 1950. – 368 с.
3. Дьяченко Е.М. *Деловая репутация юридических лиц: Дисс. ...канд. юр.наук: 12.00.03*. / Кубанский государственный университет. – Краснодар, 2005. – 218с.
4. Жакенов В. А. *Личные неимущественные права в советском гражданском законодательстве и их социальное значение: Автореф. дис. ...канд. юрид. наук. – М., 1984. – 27 с.*
5. Рогов Д. И. *Механизм гражданско-правового регулирования отношений, возникающих по поводу чести, деловой репутации и доброго имени граждан: Автореф. дис. ...канд.юр.наук. - Екатеринбург, 2003. - 23 с.*
6. Никуличева Н.Ю. *Право юридических лиц на деловую репутацию и его гражданско-правовая защита: Автореф.дисс. ...канд.юр.наук: 12.00.03*. / Российская академия наук Сибирское отделение Институт философии и права. – Новосибирск, 2004. – 23с.
7. Хавжожкова З.Б. *Защита чести, достоинства и деловой репутации: Дисс. ...канд.юр.наук: 12.00.03. – М., 2009. – 205с.*
8. Коваль І.Ф. *Право на ділову репутацію суб'єктів господарювання і його позасудовий захист від неправомірного використання: Автореф. дис. ...канд..юр.наук: 12.00.04*. / НАН України Інститут економіко-правових досліджень. – Донецьк, 2005. – 23с.
9. Синегубов О.В. *Особенности гражданского защиты прав на честь, честь та ділову репутацію працівників міліції: Автореф.дис. ...канд..юр.наук: 12.00.03*. / Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х.; 2008. – 20с.
10. Малейна М.Н. *Содержание и осуществление личных неимущественных прав граждан: проблемы теории и законодательства* /М.Н. Малейна// *Государство и право*.- 2000.- № 2.- С. 16-21.

Федюк Л.В. Зміст права юридичної особи на ділову репутацію

Дана стаття присвячена дослідженню змісту права на ділову репутацію юридичної особи. В ній доводиться, що до змісту цього права входять правомочності по володінню, користуванню та розпорядженню діловою репутацією.

Ключові слова: особисті немайнові права, право на ділову репутацію.

Федюк Л.В. Содержание права юридического лица на деловую репутацию

Данная статья посвящена исследованию содержания права на деловую репутацию юридического лица. В ней доказывается, что к содержанию этого права входят правомочия по владению, пользованию и распоряжению деловой репутацией.

Ключевые слова: личные неимущественные права, право на деловую репутацию.

Fedyuk L.V. The content of the right of entity to business reputation

The article focuses on the study of the content of the right to business reputation entity. It argues that the content of this right includes the competence to eligibility for possession, use and disposal of business reputation.

Key words: personal non property rights, the right to business reputation.

Яворська О.С.

ПЕРЕДАННЯ ВІДСТУПНОГО ЯК ПІДСТАВА ПРИПИНЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

УДК 347.133.74

Передача відступного уперше виділено у ст. 600 Цивільного кодексу України (далі ЦКУ) [1] як самостійну підставу припинення зобов'язання. На підставі аналізу наукових поглядів на природу відступного, висловлених у працях Т. Боднар, О. Міхно, О. Первомайського, Я. Зейкан, А. Коструби [2] та ін., судової практики висловлені власні міркування щодо сутності відступного та його співвідношення зі схожими правовими поняттями у цивільному праві України.

Зі змісту норм ст. 600 ЦКУ випливає: 1) передача відступного вчиняється за згодою сторін основного зобов'язання; 2) предметом відступного можуть бути гроші чи інше майно; 3) розмір, строки та порядок передавання відступного встановлюється сторонами. Практика застосування відступного породжують низку теоретико-прикладних проблем, що вимагають належного обґрунтування. Насамперед, йдеться про можливість застосування такої підстави припинення зобов'язання залежно від його виду та сутності. Специфіка окремих договірних зобов'язань засвідчує необ-